

Vissen in de duinen

Denk je aan duin dan leg je niet gelijk de link met vissen. Toch leven er veel vissen in het duingebied van Meijndel, gelegen ten noorden van Den Haag. Hier bevindt zich een groot stelsel van duinmeren die zijn aangelegd als infiltratieplassen voor de waterwinning.

Meijndel

Het waterleidingbedrijf Dunea produceert voor 1,3 miljoen mensen drinkwater in Meijndel. Verspreid over het gehele gebied liggen de plassen met een oppervlakte van meer dan 200 hectare. Glooiende en rijk begroeide oevers en een variabele waterdiepte zijn van grote natuurwaarde voor flora en fauna. Veel watergebonden vogels zoals eenden, ganzen en zwanen maar ook ijsvogels, roerdompen en drie soorten futen bewonen de plassen. Diverse amfibieën en libellen gebruiken de plassen voor de voortplanting. Vissen zijn aanwezig in elke infiltratieplas met vaak opmerkelijke soorten. De oorsprong is vaak niet langs de natuurlijke weg.

Oorsprong van het water

De contouren van de infiltratieplassen zijn met behoud van het bestaande reliëf van het duin gegraven en worden met een vertakt buizenstelsel gevoed. Het kunstmatig peil wordt

beheerd voor de waterwinning. Het water komt uit de Maas bij Brakel en wordt, na een paar zuiveringsstappen, in twee grote transportleidingen naar het duin vervoerd. De extra zuivering is pas een tiental jaren aanwezig.

Grote schoonmaak

Ten behoeve van de waterwinning worden de plassen eens in de 30 jaar schoongemaakt. De bodem en oevers, die dienen voor een natuurlijk filter, zijn in de loop van decennia namelijk bedekt met een organisch verrijkte laag die de doorlatendheid voor water vertraagt. Daarom worden de plassen opgeschoond. Hiervoor wordt de watertoevoer gestopt zodat de plas langzaam leeg loopt. De aanwezige vis wordt afgevangen en buiten het duin weer uitgezet. Voor het verantwoord afvissen van de plassen is contact gezocht met visserijonderzoek P. Kalkman uit Moordrecht. Zij verzorgen het wegvangen en de benodigde papieren en het vangen, transporteren en uitzetten van de vissen. Sportvisverenigingen uit onder andere Gouda en Limburg hebben de vissen in hun beheersgebied uitgezet.

Bij een waterstandsverlaging van circa een meter wordt met een zegen eerst de grootste hoeveelheid aan vissen gevangen en in een containerwagen vervoerd. Als de plas bijna droog is, worden de dan nog aanwezig vissen elektrisch weggevangen. Reigers - met voornamen als blauwe, purper en grote zilver - zorgen voor de assistentie. De op trek zijnde steltlopers dienen als opruimdienst en foerageren op de aanwezige waterfauna. Zelfs de vos blijkt een bedreven visser te zijn.

In Meijndel is de karper de meest algemene vissoort die in grote aantallen en grotendeels volwassen exemplaren aanwezig is. Blankvoorn, zeelt, baars en snoek zijn andere veel voorkomende soorten. Daarnaast worden af en toe ruisvoorn, kolblei en paling aangetroffen. Opvallende afwezige is de brasem. In september kwam er nog een bijzondere gast boven water. Een albino kanaalmeerval (*Ictalurus punctatus*) van circa 60 cm. Deze exoot is bekend vanuit de handel in vijver- en aquariumvissen. Zijn baas vond hem blijkbaar te groot en heeft de vis in een plas in Meijndel gedumpt. Na het vangen slijt hij nu de rest van zijn leven in een gesloten vijver.

Uitzet van vis

De verhalen doen de ronde dat er bakken met vis door Scheveningers zijn gedumpt. Waarom? Geen idee, het is altijd verboden geweest om te vissen in Meijndel. Het ongewenst uitzetten van dieren blijft een zorg. In 2011 werd in een plas honderden dikkopelritsen (*Pimephales promelas*) waargenomen. Deze Noord-Amerikaanse soort wordt ook in vijvers gehouden. De grootste bedreiging van deze exoot is de kans dat de vis drager is van de bacterie *Yersinia ruckeri* welke dodelijk kan zijn voor andere vissoorten. In samenwerking met de deskundigheid van RAVON zijn alle visjes destijds weggevangen en afgevoerd.

In de duinmeren van Meijndel leven veel vissen. Ten behoeve van de waterwinning worden de plassen eens in de 30 jaar schoongemaakt en aanwezig vis afgevangen en buiten het duin weer uitgezet. (Foto: Noël Aarts)

De karper is de meest algemene vissoort in de duinmeren, maar ook zeelt is gevangen (middelste vis). (Foto: Noël Aarts)

De natuur doet de rest

Na de schoonmaakactie worden de oevers natuurvriendelijk aangepast en de plas wordt weer volgepompt met water. Er wordt geen vis uitgezet maar toch zien we al snel vissen zwemmen. In de vulleringen blijft namelijk water staan waar ook vis in achterblijft. De "maagdelijke" plas wordt langzaam weer bevolkt. De onderwaterflora krijgt weer de kans om tot ontwikkeling te komen. De amfibieën hebben minder

In september 2016 werd een albino kanaalmeerval van circa 60 cm gevangen die in een plas in Meijndel was gedumpt. (Foto: Noël Aarts)

predatie en we zien een grote diversiteit aan macrofauna. In het voorjaar ziet het zwart van de kikkervisjes. Bruine kikker en de gewone pad zijn de veroorzakers. Vogels als geoorde fuut en krooneend zijn de indicatoren van de verdere ontwikkeling.

Noël Aarts
Dunea

Uit de validatiefabriek

In deze nieuwe rubriek behandelen we een bijzondere waarneming die door onze validatoren is goedgekeurd in waarneming.nl of de NDFF na aanpassing van de determinatie.

Slangenkluwen in het Fochtelooërveen

Op 10 juli 2016 zagen zowel Sibert Hoeksma als Ellen Huisman een kluwen slangen langs een pad in het Fochtelooërveen en gaven dit door op Waarneming.nl. Deze waarneming werd doorgegeven als zijnde 'parende gladde slangen'. Voor de validatoren zijn dit soort waarnemingen de krenten in de pap, zeker als ze voorzien zijn van foto's. Maar bij nadere bestudering van de foto's ontstond er twijfel of het hier wel parende gladde slangen betrof.

Wat zien we hier nou eigenlijk?

Op de foto's staat onmiskenbaar een gladde slang: de typische (kop)tekening en ongekieldde schubben zijn duidelijk zichtbaar. Gezien de typische verwurgingskronkels is deze gladde slang niet aan het paren maar bezig met het veroveren van een andere slang (linksonder op de foto's is vooral de buik van deze slang te zien). Deze andere slang heeft een zwart/witte buik (ringslang

of adder) maar gezien de tekening op de flanken betreft het een adder!

Foto's toevoegen!

Deze waarneming geeft aan hoe belangrijk het kan zijn om je waarneming te voorzien van foto's. Zonder de foto's hadden we deze waarneming van parende gladde slangen zonder meer goedgekeurd: Sibert Hoeksma is immers al velen jaren een uitstekende en betrouwbare reptielwaarnemer. Dankzij de foto's konden we achterhalen dat niet om een bijzondere najaarsparing ging maar om een adder-etende gladde slang!

Ingo Janssen

Gladde slang blijkt, na bestudering van de foto's, een adder op te eten. (Foto's: Sibert Hoeksma)